



PREZES
Instytutu Pamięci Narodowej
Komisji Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu

dr Jarosław Szarek

BPRV-0241-2(A)/16

DP-1-0231-38/2016/ES/EM

Warszawa, dnia 19 sierpnia 2016 r.

MSWiA



Pan
Sebastian Chwałek
Podsekretarz Stanu
w Ministerstwie Spraw
Wewnętrznych i Administracji

Szanowny Panie Ministrze

W odpowiedzi na pismo Pana Ministra z dnia 12 lipca 2016 r. (sygn. DP-1-0231-38/2016/ES/EM) w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin oraz ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944 – 1990 oraz treści tych dokumentów oraz stosownie do uzgodnień poczynionych na spotkaniu roboczym w siedzibie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w dniu 3 sierpnia 2016 r. uprzejmie informuję, że w Instytucie Pamięci powstał katalog cywilnych i wojskowych instytucji, w których funkcjonariusze pełnili służbę na rzecz totalitarnego państwa. Przygotował go [REDAKTED] a konsultantami byli: [REDAKTED] oraz [REDAKTED]. W załączeniu przesyłam przedmiotowy katalog oraz uzasadnienie jego wprowadzenia, które mogą posłużyć do opracowania stosownego katalogu ustawowego oraz uzasadnienia projektu ustawy.

MINISTERSTWO SPRAW WĘWNETRZNYCH
I ADMINISTRACJI
KANCELARIA GŁÓWNA

Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
ul. Wołoska 7, 02-675 Warszawa tel.: (22) 581 85 22 fax: (22) 581 85 24
www.ipn.gov.pl

Warszawa, dnia 2016-08-19

RKP 155083
..... zał./kart.

W trakcie spotkania w dniu 3 sierpnia 2016 r. przedstawiciele Zakładu Emerytalno-Rentowego MSWiA oraz przedstawiciele Instytutu Pamięci zgodnie stwierdzili, że przedłożony projekt zmiany art. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2013 r., poz. 1388, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą lustracyjną”, nie jest zadowalający. Zdecydowano, że lepszym rozwiązaniem będzie rezygnacja z odesłań do art. 2 ustawy lustracyjnej i stworzenie odrębnego katalogu w ustawie z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin, zwanej dalej „ustawą o zaopatrzeniu emerytalnym”. Katalog ten nie będzie odwoływał się do katalogu organów bezpieczeństwa państwa, tylko będzie enumeratywnym wyliczeniem cywilnych i wojskowych instytucji szczególnie zaangażowanych w zwalczanie wolnościowych dążeń Narodu Polskiego oraz odpowiedzialnych za naruszenia praw człowieka, których funkcjonariusze pełnili służbę na rzecz totalitarnego państwa. Katalog obejmuje także przypadki, które należy zrównać ze służbą na rzecz totalitarnego państwa.

Dodatkowo na podstawie doświadczeń uzyskanych po wejściu w życie pierwszej „ustawy dezubekizacyjnej” pragnę podkreślić, że w pierwszych trzech miesiącach obowiązywania znowelizowanych przepisów ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym uprawnione organy emerytalne mogą złożyć do Instytutu Pamięci wnioski dotyczące ponad 200 tysięcy swoich świadczeniobiorców (do dnia 18 lipca 2016 r. na wniosek właściwych organów emerytalno-rentowych pion archiwalny Instytutu Pamięci dokonał sprawdzeń w zasobie w stosunku do 220.948 świadczeniobiorców organów emerytalnych i wystawił 45.739 informacji o przebiegu służby w organach bezpieczeństwa państwa).

Z chwilą wejścia w życie projektowanej ustawy pion archiwalny będzie zobowiązany do dokonania – w terminie czterech miesięcy – kwerendy dotyczącej wszystkich osób wymienionych we wnioskach organów emerytalnych. Kwerenda będzie prowadzona zarówno w pomocach ewidencyjnych, jak i dokumentacji osobowej byłych funkcjonariuszy.

Powyższe będzie się wiązało z koniecznością wprowadzenia zmian organizacyjnych, skierowania do prac nad ustawą dużej grupy pracowników (do prac nad sporządzaniem informacji po wejściu w życie pierwszej ustawy „dezubekizacyjnej” skierowano w ramach całego Instytutu Pamięci ponad 120 archiwistów oraz pracowników pionu lustracyjnego).

W związku z koniecznością terminowej realizacji innych zadań ustawowych Instytut Pamięci dostrzega konieczność zatrudnienia odpowiedniej liczby pracowników oraz zapewnienia im zaplecza technicznego (komputery, drukarki, pomieszczenia biurowe) oraz dostosowania obecnie wykorzystywanych rozwiązań informatycznych (modyfikacja aplikacji ZEZZOR, obsługująca wnioski składane w trybie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym). Określenie wysokości kosztów związanych z realizacją ustawy wymaga dodatkowych analiz. Instytut Pamięci traktuje ten problem priorytetowo i w najbliższym czasie udzieli szczegółowej informacji w tym zakresie.

Z uwagi na skalę zadań jaka będzie wynikała z proponowanej nowelizacji proponuję wydłużenie z 4 do 6 miesięcy terminu sporządzenia i przekazania informacji, o której mowa w art. 13a ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym.

Z uzyciem sprawku
Jonatan Swarc

Załączniki:

1. katalog cywilnych i wojskowych instytucji, w których funkcjonariusze pełnili służbę na rzecz totalitarnego państwa – 4 karty;
2. uzasadnienie – 12 kart.

3/3

I. Pozbawieni przywilejów emerytalnych zostają funkcjonariusze, którzy pełnili służbę na rzecz totalitarnego państwa w niżej wymienionych cywilnych i wojskowych instytucjach i formacjach:

- 1) Resort Bezpieczeństwa Publicznego Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego;
- 2) Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego;
- 3) Komitet do Spraw Bezpieczeństwa Publicznego;
- 4) jednostki organizacyjne podległe organom, o których mowa w pkt 1-3, a w szczególności jednostki Milicji Obywatelskiej w okresie do dnia 14 grudnia 1954 r,
- 5) Służby i jednostki organizacyjne Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (i ich poprzedniczki) oraz ich odpowiedniki terenowe (z wyłączeniem wydziałów kadr i wydziałów szkolenia i wychowania jako całości) w wojewódzkich, powiatowych i równorzędnych komendach Milicji Obywatelskiej oraz w wojewódzkich, rejonowych i równorzędnych urzędach spraw wewnętrznych:
 - a) nadzorujące prace jednostek wypełniających zadania: wywiadowcze, kontrwywiadowcze, Służby Bezpieczeństwa, czynności operacyjno-techniczne niezbędne w działalności Służby Bezpieczeństwa, odpowiedzialne, za szkolnictwo, dyscyplinę, kadry i ideowo-wychowawcze aspekty pracy w służbie bezpieczeństwa:
 - Gabinet Ministra Spraw Wewnętrznych,
 - Główny Inspektorat Ministra Spraw Wewnętrznych,
 - Wojskowa Służba Wewnętrzna Jednostek Wojskowych MSW,
 - Zarząd Ochrony Funkcjonariuszy,
 - b) wypełniające zadania wywiadowcze i kontrwywiadowcze:
 - Departament I,
 - Departament II,
 - Biuro Paszportów (od 1 kwietnia 1967 r.),
 - Biuro „A”,
 - Biuro Szyfrów,
 - Biuro Radiokontrwywiadu,
 - wydziały paszportów (od 15 lipca 1967 r.),
 - Zwiad Wojsk Ochrony Pogranicza,
 - Inspektorat I,

- samodzielne grupy specjalne,
- c) wypełniające zadania Służby Bezpieczeństwa:
- Departament Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa,
 - Departament Ochrony Gospodarki,
 - Departament Studiów i Analiz,
 - Departament III,
 - Departament IV,
 - Departament V,
 - Departament VI,
 - Główny Inspektorat Ochrony Przemysłu (od 27 listopada 1981 r.),
 - Biuro Śledcze,
 - Departament Społeczno-Administracyjny,
 - Biuro Studiów Służby Bezpieczeństwa,
 - Biuro Rejestracji Cudzoziemców,
 - Zarząd Kontroli Ruchu Granicznego,
 - Biuro Ochrony Rządu,
 - Samodzielna Sekcja Operacyjno-Ochronna,
 - Inspektorat Operacyjnej Ochrony Elektrowni Jądrowej w Żarnowcu SB,
- d) wykonujące czynności operacyjno-techniczne niezbędne w działalności Służby Bezpieczeństwa:
- Biuro „B”,
 - Biuro Informatyki,
 - Biuro „C”,
 - Biuro „T” (w tym Zakład Techniki Operacyjnej),
 - Departament Techniki (w tym Zakład Konstrukcji Sprzętu Operacyjnego),
 - Biuro „W”,
 - Departament PESEL,
 - Zarząd Łączności (od 1 stycznia 1984 r.),
 - Wydział Zabezpieczenia Operacyjnego,
 - Samodzielna Stacja „P”,
 - Inspektorat Analityczno-Informacyjny zastępcy komendanta ds. SB,

e) odpowiedzialne za szkolnictwo, dyscyplinę, kadry i ideowo-wychowawcze aspekty pracy w służbie bezpieczeństwa:

- Departament Kadr (z wyłączeniem terenowych odpowiedników jako całości),
- Departament Szkolenia i Wychowania (z wyłączeniem terenowych odpowiedników),
- Zarząd Polityczno-Wychowawczy,
- Biuro Historyczne,
- Akademia Spraw Wewnętrznych (kadra naukowo-dydaktyczna, naukowa, naukowo-techniczna i słuchacze/studenci) z wyłączeniem Wydziału Bezpieczeństwa Publicznego w Szczytnie,
- Centrum Wyszukolenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Legionowie (kadra naukowo-dydaktyczna, naukowa, naukowo-techniczna i słuchacze/studenci),
- Wyższa Szkoła Oficerska Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Legionowie (kadra naukowo-dydaktyczna, naukowa, naukowo-techniczna i słuchacze/studenci),
- Szkoła Chorążych Biura „B”,
- Szkoła Chorążych Milicji Obywatelskiej z siedzibą w Warszawie,
- Wydział Pracy Operacyjnej w Ośrodku Doskonalenia Kadry Kierowniczej MSW w Łodzi,
- Ośrodek Szkolenia Rezerw MSW w Katowicach,
- Samodzielna Sekcja Kadr,
- Samodzielna Sekcja Kadr i Szkolenia,
- Samodzielna Sekcja Informacji i Sprawozdawczości,
- Samodzielna Sekcja Ogólno-Organizacyjna,
- referat ds. bezpieczeństwa w wydziale kadr Komendy Wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej,
- Zespół ds. Służby Bezpieczeństwa Wydziału Inspekcji,

6) Jednostki organizacyjne Ministerstwa Obrony Narodowej i ich poprzedniczki:

- a) Informacja Wojskowa oraz podległe mu jednostki terenowe, w tym Organa informacji Powszechnej Organizacji „Służba Polsce” oraz Organa informacji Wojskowego Korpusu Górniczego,

- b) Wojskowa Służba Wewnętrzna, w tym Zarząd Wojskowej Służby Wewnętrznej Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Wojsk Ochrony Pogranicza i jego poprzedniczki,
- c) Zarząd II Sztabu Generalnego Wojska Polskiego,
- d) inne służby Sił Zbrojnych prowadzące działania operacyjno-rozpoznawcze lub dochodzeniowo-śledcze, w tym w rodzajach broni oraz w okręgach wojskowych.

II. Za służbę na rzecz totalitarnego państwa uznaje się również:

- a) służbę na etacie:
 - Ministra Spraw Wewnętrznych,
 - szefowie służb i jednostek nadzorujący jednostki wymienione w punkcie I pkt 5,
 - komendanta wojewódzkiego, zastępcy komendanta do spraw bezpieczeństwa, zastępcy komendanta do spraw Służby Bezpieczeństwa, zastępcy szefa do spraw Służby Bezpieczeństwa,
 - zastępcy komendanta do spraw polityczno-wychowawczych, zastępcy szefa do spraw polityczno- wychowawczych,
 - oficera szkolenia operacyjnego Służby Bezpieczeństwa (w wydziałach kadr i szkolenia komend wojewódzki MO, wojewódzkich urzędach spraw wewnętrznych),
 - starszego inspektora przy Zastępcy Komendanta Wojewódzkiego ds. SB,
- b) szkolenie zawodowe w szkołach i kursach Służby Bezpieczeństwa,
- c) wykonywanie obowiązków przez funkcjonariuszy oddelegowanych do innych instytucji państwowych, w tym przeniesionych na etaty niejawne (w kraju lub poza granicami Polski Ludowej).

Mimo iż pojęcie „Służba Bezpieczeństwa” w ustawodawstwie polskim funkcjonuje już od 1983 r., a w ustawach lustracyjnych od 1997 r., to do chwili obecnej w orzecznictwie nie wypracowano jednolitego stanowiska w kwestii jego interpretacji. W uzasadnieniu wydanego 9 XII 2011 r. postanowienia Sądu Najwyższego (sygn. akt II UZP 10/11), czytamy natomiast: „Nie można jednak nie dostrzegać, że wyliczenie zawarte w art. 2 ust. 1 ustawy lustracyjnej jest samo w sobie mało precyzyjne, co dotyczy w szczególności pkt. 5, który nie wskazuje na konkretne instytucje (organy, jednostki), lecz posługuje się wymagającymi interpretacji pojęciami zbiorczymi »instytucji centralnych Służby Bezpieczeństwa Ministerstwa Spraw Wewnętrznych« oraz »podległych im jednostek terenowych w wojewódzkich, powiatowych i równorzędnych komendach Milicji Obywatelskiej oraz w wojewódzkich, powiatowych i równorzędnych urzędach spraw wewnętrznych»”.

Historycy i prawnicy krytycznie oceniają ustawę lustracyjną z 2006 r., zarzucając jej niejednoznaczność. Ustawa ta jasno sprecyzowała, że organami bezpieczeństwa były jednostki podległe Resortowi Bezpieczeństwa Publicznego, Ministerstwu Bezpieczeństwa Publicznego oraz Komitetowi do spraw Bezpieczeństwa Publicznego (art. 2.1 ust. 1–4 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów, Dz.U. z 2013 r., poz. 1388, zwana dalej ustawą lustracyjną). Owe jasności zabrakło w przypadku struktur Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

W art. 2 ust. 1 pkt ust. 6–8 ustawy lustracyjnej, czytamy jedynie o: Akademii Spraw Wewnętrznych, Związku Wojsk Ochrony Pogranicza oraz Zarządzie Głównym Służby Wewnętrznej jednostek wojskowych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (Błąd ustawodawcy. Prawidłowa nazwa tej służby to Wojskowa Służba Wewnętrzna Jednostek Wojskowych MSW; zob: Zarządzenie organizacyjne nr 054 z 18 VI 1971 r. szefa Sztabu Generalnego WP - CAW, 1788/90/3). Ponadto, jak wskazano już we wstępie, w art. 2 ust. 1 pkt 5 za organ bezpieczeństwa państwa uznano: „instytucje centralne Służby Bezpieczeństwa Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz podległe im jednostki terenowe w wojewódzkich, powiatowych i równorzędnych komendach Milicji Obywatelskiej oraz w wojewódzkich, rejonowych i równorzędnych urzędach spraw wewnętrznych” oraz (art. 2 ust. 3) te jednostki, które były ich poprzedniczkami.

Ustawa lustracyjna z 2006 r. nie definiuje, ale zawiera jedynie wyliczenie organów bezpieczeństwa (art. 2 ust. 1 pkt 1–12) i pewne wskazówki interpretacyjne zawarte w art. 2 ust. 3. Zauważyć należy, iż niemal wszystkie organy bezpieczeństwa PRL wymienione w art. 2 ust. 1 ustawy lustracyjnej z 2006 r., za wyjątkiem Komitetu do spraw Bezpieczeństwa Publicznego, Milicji

Obywatelskiej oraz Akademii Spraw Wewnętrznych działały bez ustawowej podstawy prawnej, wyłącznie w oparciu o niejawne normatywy wewnątrzresortowe (np. rozkazy, instrukcje, decyzje). Ustawa lustracyjna nie definiuje natomiast (definicją legalną, tj. sformułowaną w ustawie) żadnego z organów bezpieczeństwa państwa. Nie jest zatem możliwe, bez odwoływania się do wspomnianych, na ogół niejawnych normatywów, określenie np., które z jednostek WOP wchodziły w skład Zwiadu WOP (art. 2 ust. 1 pkt 7 ustawy lustracyjnej) czy udowodnienie istnienia Informacji Wojskowej, Wojskowej Służby Wewnętrznej lub Zarządu II Sztabu Generalnego WP (wywiad wojskowy) – także działających bez ustawowej podstawy prawnej, jedynie w oparciu o niejawne rozkazy ministra obrony narodowej.

Z oczywistych względów problem właściwego definiowania struktur organów bezpieczeństwa występuje szczególnie często w odniesieniu do jednostek SB. Zapisy art. 2 ust. 1 pkt 5 oraz ust. 3 ustawy lustracyjnej z 2006 r., jak się wydaje, były dążeniem ustawodawcy do maksymalnego sprecyzowania pojęcia „Służba Bezpieczeństwa”. Nie po raz pierwszy w praktyce legislacyjnej okazało się, że lepsze bywa wrogiem dobrego. Nadmierna rozbudowa definicji wprowadzająca pojęcie „jednostek Służby Bezpieczeństwa”, „instytucji centralnych Służby Bezpieczeństwa”, podległych tym instytucjom „jednostek terenowych”, a nadto dodatkowe wprowadzenie pojęcia „poprzedniczek” jednostek SB rozwiązanych z mocy prawa z chwilą zorganizowania Urzędu Ochrony Państwa, spowodowało istotne trudności interpretacyjne.

Ponadto do 1983 r. SB nie była wymieniana w publikowanych aktach prawnych, zaś podstawę prawną jej działania stanowiły: ustawa z dnia 13 listopada 1956 r. o zmianie organizacji naczelných organów administracji publicznej w zakresie bezpieczeństwa publicznego (Dz.U., 1956, nr 54, poz. 241), ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o służbie funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej (Dz.U., 1959, nr 12, poz. 69 z późn. zm.), które to akty prawne nie wymieniały nawet pojęcia „Służba Bezpieczeństwa” oraz niepublikowana Uchwała nr 781 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 1956 r. w sprawie Statutu organizacyjnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (AAN, URM 159/190, k. 5.). Przełom stanowiła dopiero ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o Urzędzie Ministra Spraw Wewnętrznych i zakresie działania podległych mu organów (Dz.U., 1983, nr 38, poz. 172), wskazując ogólnie, w art. 5 ust. 2, iż zadaniem Służby Bezpieczeństwa i Milicji Obywatelskiej jest ochrona bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego. Natomiast w odniesieniu do uprawnień funkcjonariuszy SB ustawa przyznawała im prawo do prowadzenia czynności operacyjno-rozpoznawczych, dochodzeniowo-śledczych i administracyjno-prawnych, zrównując ich w tym zakresie w sposób formalny z funkcjonariuszami MO. Ustawa jednak nie odnosiła się do struktury

wewnętrznej i do poszczególnych jednostek organizacyjnych. Tę regulował (zresztą mało precyzyjnie) niejawni statut organizacyjny Ministerstwa Spraw Wewnętrznych stanowiący załącznik do Uchwały Rady Ministrów nr 144/83 z 21 października 1983 r. (AAN, URM, 218/90, k. 100–103.). Jak słusznie zauważa Piotr Majer „podstawową ułomnością tak skonstruowanej ustawy był brak najbardziej nawet ogólnego rozgraniczenia powinności dwóch podstawowych formacji resortu spraw wewnętrznych, tj. SB i MO. Wynikało to szczególnie z art. 5 pkt 2 ustawy (art. 1 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o Urzędzie Ministra Spraw Wewnętrznych i zakresie działania podległych mu organów – Dz.U., 1983, nr 38, poz. 172) stanowiącego, że: „Ochrona bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego należy do podstawowych zadań Służby Bezpieczeństwa i Milicji Obywatelskiej”. Treść przywołanego artykułu powodowała, że każdy czytelnik ustawy, nieznający ówczesnych realiów politycznych, musiałby odnieść wrażenie, że dla realizacji literalnie tych samych celów, powołano dwie odrębne służby, dublujące tym samym irracjonalnie swoje zadania.

Podobnie ustawa pomijała milczeniem realnie istniejącą centralę SB na ulicy Rakowieckiej w Warszawie, bowiem jej dyspozycje dotyczące ministra spraw wewnętrznych, urzędującego pod tym samym adresem, odnosiły się do niego, jako do naczelnego organu administracji państwowej w dziedzinie ochrony bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego, a nie szefa jednej z podporządkowanej mu formacji” (P. Majer, *Ustawy polskiej policji...*, s. 214).

Wobec powyższego, sformułowanie przepisów ustawy lustracyjnej bezwarunkowo wymusza na prokuratorach i sędziach przy dokonywaniu wykładni i ocenie poszczególnych przypadków sięganie po normatywy niższego rzędu oraz analizy historycznej (między innymi Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 VI 2000 r., sygn. I KZP 15/00, OSNKW 2000, nr 7–8, poz. 61 uznawała za niedopuszczalne stosowanie normatywów niższego rzędu: „Nie można bowiem wyprowadzać wniosków pomocnych do zinterpretowania aktu wyższego rzędu z aktów prawnych niższego rzędu. *In concreto* nie można uznać Akademii Spraw Wewnętrznych za jednostkę Służby Bezpieczeństwa dlatego, że przewodniczący Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej MSW, a za nim minister spraw wewnętrznych, uznali *ex post* osoby pełniące służbę w tej Akademii za byłych funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa, podczas gdy taki charakter prawny Akademii nie wynikał z aktów, na podstawie których ją powołano i ukonstytuowano”). Inaczej wykładnia takich pojęć, zawartych chociażby w ustawach lustracyjnych z 1997 r. i 2006 r., jak: „Zwiad Wojsk Ochrony Pogranicza”, „Służba Bezpieczeństwa”, „Wojskowa Służba Wewnętrzna” itd., nie będzie możliwa. Konstytucyjny katalog źródeł prawa określony w art. 87 i art. 234 Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U.,

1997, nr 78, poz. 483 z późn. zm.), według których źródłami prawa powszechnie obowiązującego są: konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe, prawo wspólnotowe, rozporządzenia prezydenta RP z mocą ustawy, rozporządzenia oraz akty prawa miejscowego, nie może być stosowany przy rozstrzyganiu zagadnień związanych z istnieniem, zakresem działalności, metodami pracy organów bezpieczeństwa PRL.

PRL-owski system prawa opierał się na zupełnie innych niż system prawny III RP wartościach (podobny pogląd wyraził w orzeczeniu z dnia 26 IX 2012 r., Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie – Sygn. Akt V K 59/11/lustr – niepublikowane). Warto tu przytoczyć wyrażony u schyłku PRL pogląd Kazimierza Buchały (*notabene* w latach 1986–1989 sędziego Trybunału Konstytucyjnego) na istotę źródeł prawa, z którego *a contrario* wynika, że konstytucja nie była uważana za źródło prawa: „Rozróżniamy źródła prawa w znaczeniu materialnym i formalnym. Źródłem w znaczeniu materialnym jest wola klasy panującej, która przyobleka się w kształt ustawy lub aktów prawnych niższego rzędu. Źródłem w znaczeniu formalnym jest tekst przepisu prawnego wydany w sposób przewidziany konstytucją lub innymi aktem, określającym tworzenie obowiązującego prawa. W tym znaczeniu źródłem prawa są ustawy, dekrety, rozporządzenia i zarządzenia” (K. Buchała, *Prawo karne materialne*, Warszawa 1989 r., s. 93). Niedostrzeżenie tego doprowadzić musi do absurdu, że do 1983 r. nie istniała Służba Bezpieczeństwa, ta bowiem po raz pierwszy w ustawie pojawiła się w 1983 r. oraz że nigdy nie funkcjonowały np. Wojskowa Służba Wewnętrzna, Jednostki Wojskowe MSW, Zwiad WOP, Zarząd II Sztabu Generalnego, Informacja Wojskowa, bo te powstały i funkcjonowały w oparciu o niejawnie zarządzenia lub rozkazy.

Wątpliwości pojawiające się niekiedy w orzecznictwie, zazwyczaj nieoparte na żadnych konkretnych zasadach wykładni prawa czy normach konstytucyjnych lub ustawowych, mają charakter niejako intuicyjny, wynikający z niewiedzy lub niezrozumienia, czym była PRL i odnośnie doń dzisiejszych standardów państwa prawa i domniemanie, że PRL respektował wzorcem III RP zhierarchizowany system źródeł prawa. Nie należy zatem świadomie ignorować wewnętrznych normatywów MSW lub MON przy rozstrzyganiu zagadnień związanych z istnieniem, organizacją i funkcjonowaniem aparatu bezpieczeństwa PRL, tym bardziej, że ustawa lustracyjna wprost do nich odsyła, uznając za jednostki SB takie jednostki organizacyjne, które były poprzedniczkami jednostek SB rozwiązanych w oparciu o przepisy ustawy o UOP.

Należy tu przypomnieć, że reformy MSW i jego struktur odbywały się wyłącznie w oparciu o niebędące ustawami normatywy, na ogół tajne, zatem bez odwołania się do nich

nie będzie możliwe ustalenie wspomnianych w art. 2 ust. 3 ustawy lustracyjnej „poprzedniczek”. A z tego typu sytuacjami mamy do czynienia nie tylko rozstrzygając sprawy lustracyjne, ale w o wiele liczniejszych postępowaniach sądowych związanych z ustawą z dnia 23 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin oraz ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U., 2009, nr 24, poz. 145 - nazywanej ustawą tzw. dezubekizacyjną), która także odwołuje się do katalogu organów bezpieczeństwa państwa ustawy lustracyjnej.

Próbując, na potrzeby wykładni art. 2 ustawy lustracyjnej z 2006 r. precyzować zakres pojęcia „Służba Bezpieczeństwa” zmuszeni jesteśmy odnieść się do regulacji prawnych z roku 1990. Podstawowym przepisem dla rozwiązania struktur Służby Bezpieczeństwa był art. 129 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Urzędzie Ochrony Państwa, która weszła w życie w dniu 10 maja 1990 r. Przepis ten stanowił, iż z chwilą utworzenia UOP, SB zostaje rozwiązana. Także ta ustawa nie definiowała zakresu samego pojęcia „Służba Bezpieczeństwa”, nie odnosiła się do struktury, nie precyzowała jednostek organizacyjnych tejże służby. Co więcej, w art. 130 ustawy o UOP wskazano, iż minister spraw wewnętrznych zorganizuje UOP w ciągu trzech miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, a w art. 131, że z chwilą zorganizowania UOP funkcjonariusze SB zostaną zwolnieni z mocy prawa (regulacja ta miała również na podstawie art. 131 ust. 2 ustawy o Urzędzie Ochrony Państwa zastosowanie do funkcjonariuszy MO, którzy do dnia 31 VII 1989 r. byli funkcjonariuszami SB).

Analiza cytowanych przepisów wyraźnie wskazuje na istotny stopień skomplikowania operacji tworzenia nowych służb specjalnych. Ustawodawca wyraźnie wskazał bowiem na dwa etapy, w jakich powstanie UOP miało nastąpić. W pierwszej kolejności miał zostać utworzony Urząd Ochrony Państwa (art.1 ust. 1 w brzmieniu pierwotnym: „Tworzy się Urząd Ochrony Państwa, którego celem działania jest ochrona bezpieczeństwa państwa i jego porządku konstytucyjnego”). Nastąpić to miało z wejściem w życie ustawy (w tym przypadku – z dniem ogłoszenia, czyli 10 maja 1990 r.), a następnie w ciągu 3 miesięcy miał zostać on zorganizowany (art. 130 ustawy o UOP).

Z pojęciami tymi związane były skutki w sferze instytucjonalnej i osobowej SB. Z momentem utworzenia UOP Służba Bezpieczeństwa została rozwiązana (art. 129 ustawy o UOP), zaś z chwilą zorganizowania struktur nowej służby specjalnej funkcjonariusze Służby Bezpieczeństwa mieli zostać z mocy prawa zwolnieni ze służby. Tym samym istniał więc okres,

w którym mimo rozwiązania Służby Bezpieczeństwa egzystowali nadal – w obrębie MSW – funkcjonariusze tej Służby. W dalszym fragmencie ustawy o UOP niekonsekwentnie nazywani także „byłymi funkcjonariuszami SB” (art. 136 ust. 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Urzędzie Ochrony Państwa, Dz.U., 1990, nr 30, poz. 180) albo „dotychczasowymi funkcjonariuszami SB” (art. 133 wyżej cytowanej ustawy). Sama ustawa o UOP (w art. 136 ust. 2) nazywała ten okres (działania UOP „w organizacji”) „okresem przejściowym”.

Całość owej sytuacji komplikowały dodatkowo przepisy *ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji*. W artykule 147 ust. 2 tego aktu prawnego wskazywano, iż z chwilą zorganizowania Policji likwidacji ulegają urzędy spraw wewnętrznych. Uwzględniając treść art. 146 ustawy o Policji i czas wejścia jej w życie, termin ów upływał 10 sierpnia 1990 r. Obie więc ustawy przewidywały niezależnie od siebie: „rozwiązanie Służby Bezpieczeństwa”, „zwolnienie funkcjonariuszy SB z mocy prawa” oraz „likwidację urzędów spraw wewnętrznych” (czyli jednostek terenowych MSW obejmujących Milicję Obywatelską i Służbę Bezpieczeństwa).

W ustawie o UOP przewidziano, iż w terminie 10 dni od jej wejścia w życie ustalony zostanie przez Radę Ministrów tryb i warunki przyjmowania byłych (a więc zwolnionych z mocy prawa z chwilą zorganizowania UOP) funkcjonariuszy SB do służby w nowym urzędzie (art. 132 ust. 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Urzędzie Ochrony Państwa). Uchwała taka (nr 69) została wydana przez Radę Ministrów w dniu 21 maja 1990 r. (w sprawie trybu i warunków przyjmowania byłych funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa do służby w Urzędzie Ochrony Państwa i w innych jednostkach organizacyjnych podległych ministrowi spraw wewnętrznych oraz zatrudniania ich w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych - MP, 1990, nr 20, poz. 159). Uchwałę dopełniało Zarządzenie nr 51 ministra spraw wewnętrznych z dnia 25 czerwca 1990 r. w sprawie przeprowadzenia oceny byłych funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa (Dz. Urz. MSW, 1990, nr 2, poz. 12).

Dalszym etapem prac było dookreślenie jednostek MSW podlegających weryfikacji. Jednym z dokumentów wykonawczych ustawy o UOP było Zarządzenie nr 53 z 2 lipca 1990 r. w sprawie określenia stanowisk zajmowanych przez funkcjonariuszy byłej Służby Bezpieczeństwa oraz jednostek organizacyjnych resortu spraw wewnętrznych, w których pełnili oni służbę, które w § 2 uchylało ust. 2 § 28 Zarządzenia nr 8/90 ministra spraw wewnętrznych z dnia 22 stycznia 1990 r. Równocześnie w § 1 tego dokumentu czytamy, że „funkcjonariuszami byłej Służby Bezpieczeństwa są osoby, które pełniły służbę na stanowiskach i w jednostkach wymienionych w Instrukcji przewodniczącego Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej z 25 czerwca 1990 r. (tzw. instrukcja Kozłowskiego). Była ona załącznikiem do Decyzji sekretarza Komisji Kwalifikacyjnej ds. Kadr Centralnych z dnia

2 lipca 1990 r. Wprowadziła ona nową definicję Służby Bezpieczeństwa „przywracając” do SB usunięte Zarządzeniem nr 8/90 struktury. Wprowadzenie § 2 do Zarządzenia nr 53/90 w oczywisty sposób miało zapobiec pozostawieniu w zreformowanym MSW/UOP funkcjonariuszy bezpieczeństwa pełniących służbę w pionach, które na mocy Zarządzenia nr 8/90 stały się pionami MO. Dzięki temu, na podstawie art. 131 ust. 2 ustawy o UOP, ze służby zostały zwolnione, jako funkcjonariusze SB, te osoby, których reforma MSW z 1989 r., a następnie Zarządzenie nr 8/90 – przeniosło do pionu MO. Warto też przypomnieć, że analogicznie i równolegle do ustawy o UOP, w ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji znalazł się przepis art. 149, ust. 2, który wyłączył możliwość automatycznego przejścia do służby w Policji tych funkcjonariuszy MO, którzy stali się nimi dopiero w wyniku zmian wprowadzonych Zarządzeniem nr 8/90. Do takich funkcjonariuszy zastosowanie miały odpowiednie przepisy ustawy o UOP oraz aktu wykonawczego do niej w postaci Zarządzenia nr 043/90 ministra spraw wewnętrznych z dnia 10 maja 1990 r.

Przytoczenie powyższych przepisów w zestawieniu z art. 2 ust. 3 ustawy lustracyjnej z 2006 r. wyraźnie wskazuje na pewne, niezwykle istotne, rozbieżności terminologiczne.

Art. 129 ustawy o UOP nie precyzował, które z jednostek organizacyjnych MSW miały ulec likwidacji w chwili zorganizowania UOP. Przepisy ustawy o UOP nakazywały jednak z chwilą zorganizowania UOP zwolnienie ze służby z mocy prawa funkcjonariuszy SB (art. 131). Wykaz struktur organizacyjnych resortu do spraw wewnętrznych i stanowisk, na których funkcjonariusze pełniący służbę mieli zostać zwolnieni z służby w trybie art. 131 ustawy o UOP, zawierały jedynie przepisy wykonawcze do ustawy o UOP i wspomnianej już Uchwały Rady Ministrów nr 69 z dnia 21 maja 1990 r., Zarządzenie ministra spraw wewnętrznych nr 51 z 25 czerwca 1990 r., Zarządzenie ministra spraw wewnętrznych nr 53 z 2 lipca 1990 r. w sprawie określenia stanowisk zajmowanych przez funkcjonariuszy byłej SB oraz jednostek organizacyjnych resortu spraw wewnętrznych, w których pełnili oni służbę (Dz. Urz. MSW, 1990, nr 2, poz. 14).

Powyżej opisane zawilości interpretacyjne mają swoją genezę w 1956 r. Polityczna odwilż, która wówczas nastąpiła w zasadniczy sposób na Służbę Bezpieczeństwa. Dotychczas obowiązywał czytelny podział. Urząd Bezpieczeństwa (od 1954 r. Urząd do spraw Bezpieczeństwa) realizował zadania związane z ochroną bezpieczeństwa państwa (oczywiście w rozumieniu komunistów), natomiast ochrona porządku publicznego znajdowała się w gestii Milicji Obywatelskiej. Tymczasem reforma roku 1956 likwidowała odrębną, a tym samym przejrzystą, strukturę organów bezpieczeństwa. W tej sytuacji zasadniczym problemem stała się identyfikacja jednostek organów bezpieczeństwa. W Zarządzeniu nr 00238/56 ministra

spraw wewnętrznych z dnia 29 listopada 1956 r. w sprawie tymczasowych zmian w strukturze Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i terenowych organów MO wymieniono jedynie niektóre jednostki organów represji. Czytamy w nim, że „kierownicy Departamentów I, II i III, oraz Biur: Ewidencji Operacyjnej, „T”, „A”, „B”, „W”, Śledczego i Ochrony Rządu, jak również tych jednostek organizacyjnych MSW, które przejęły zadania odpowiednich jednostek organizacyjnych b[yłego] Komitetu do spraw Bezpieczeństwa Publicznego opracują i przedstawią mi [ministrowi spraw wewnętrznych] w terminie do dnia 3 grudnia 1956 r. szczegółową organizację i zakres działania podległych sobie jednostek centralnych”. Z tekstu dowiadujemy się o 10 komórkach wchodzących w skład zreorganizowanej Służby Bezpieczeństwa oraz o bliżej nieokreślonych innych jednostkach. Intensywne prace zmierzające do oddzielenia SB od MO nastąpiło z chwilą gdy urząd Ministra Spraw Wewnętrznych objął gen. Czesław Kiszczak. Dnia 14 lipca 1983 r. uchwalono Ustawę o Urzędzie Ministra Spraw Wewnętrznych i zakresie działania podległych mu organów. Warto podkreślić, że jest to pierwszy dokument rangi ustawowej, w którym występuje określenie Służba Bezpieczeństwa. Natomiast Uchwała nr 144/83 Rady Ministrów z dnia 21 października 1983 r., do której załączono Statut organizacyjny Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, przygotowała grunt do dalszych zmian. Konsekwencją tych normatywów było wydanie Zarządzenie nr 098/83 ministra spraw wewnętrznych z dnia 30 grudnia 1983 r. w sprawie zakresu działania członków kierownictwa Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Wprowadzony na wzór wojskowy podział Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na rodzaje służb miał na celu, usystematyzowanie podziału jednostek MSW zgodnie z wykonywanymi przez nie zadaniami. Nie dawał on jednak klarownego podziału na Służbę Bezpieczeństwa oraz Milicję Obywatelską. W okresie maj–czerwiec 1984 r. poproszono kierowników jednostek centralnych MSW o samookreślenie do jakiego pionu (SB czy MO) należy zarządzana przez nich jednostka. Odpowiedzi zebrał w Notatce z 24 czerwca 1984 r. dotyczącej podziału jednostek organizacyjnych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na jednostki Służby Bezpieczeństwa i Milicji Obywatelskiej mjr Jerzy Karpacz – Dyrektor Biura Organizacyjno-Prawnego. Do organów bezpieczeństwa zaproponowano zaliczyć:

- Departamenty: I, II, III, IV, V, Kadr, Szkolenia i Doskonalenia Zawodowego, Społeczno-Administracyjny, PESEL, Finansów;
- Biura: „A”, „B”, „C”, „W”, Śledcze, Studiów SB, Ochrony Rządu, Paszportów, RKW, Organizacyjno-Prawne;
- Zarządy: I, Polityczno-Wychowawczy (w tym Redakcja „W Służbie Narodu”), Łączności;

– Gabinet Ministra, Główny Inspektorat Ministra, Główny Inspektorat Ochrony Przemysłu.

Analiza przeprowadzona przez Biuro Organizacyjno-Prawne MSW nie zaowocowała wydaniem żadnego zarządzenia, które w sposób jasny i klarowny wprowadziłoby podział na SB i MO. Stan ten mimo podejmowanych prób utrzymał się do końca istnienia SB. Powszechna zaś świadomość w kierownictwie MSW nadchodzących zmian, wynikających z Okrągłego Stołu i przelomu 1989/1990 r., zdeterminowała dalsze działania w resorcie mające na celu zredukowanie liczby funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa. Na dzień 31 lipca 1989 r. Służba Bezpieczeństwa liczyła 24 107 funkcjonariuszy. W dniu 22 stycznia 1990 r. wydano Zarządzenie nr 8/90 ministra spraw wewnętrznych zmieniające Zarządzenie ministra spraw wewnętrznych nr 60/87 z dnia 31 października 1987 r. w sprawie przebiegu służby funkcjonariuszy SB i MO. Na mocy tego zarządzenia dotychczasowy paragraf 28 Zarządzenia nr 60/87 ministra spraw wewnętrznych z dnia 31 października 1987 r. w sprawie przebiegu służby funkcjonariuszy SB i MO został zmieniony w ustęp 1 tegoż paragrafu. Do § 28 przedmiotowego normatywu dodano ponadto ustęp 2 w brzmieniu: „Funkcjonariuszami Służby Bezpieczeństwa są szefowie Służby Wywiadu i Kontrwywiadu oraz Służby Bezpieczeństwa, zastępcy szefów tych służb, a także funkcjonariusze pełniący służbę na stanowiskach: 1) w Departamentach MSW: I, II, Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa, Ochrony Gospodarki oraz Studiów i Analiz; 2) w grupie operacyjno-sztabowej szefa Służby Bezpieczeństwa; 3) doradcy ministra; 4) w Sekretariacie Szefa Służby Wywiadu i Kontrwywiadu oraz szefa Służby Bezpieczeństwa; 5) zastępcy szefa ds. Służby Bezpieczeństwa wojewódzkiego (stołecznego) urzędu spraw wewnętrznych; 6) głównego i starszego specjalisty oraz specjalisty zastępcy szefa ds. Służby Bezpieczeństwa w wojewódzkich (stołecznym) urzędach spraw wewnętrznych, 7) w komórkach organizacyjnych i na samodzielnych stanowiskach w wojewódzkich (stołecznym) urzędach spraw wewnętrznych, stanowiących odpowiedniki departamentów wymienionych w pkt. 1; – z wyjątkiem stanowiska milicjant kierowca”. Była to pierwsza i ostatnia w dziejach PRL-owskiego MSW regulacja, która dokonała wyodrębnienia w strukturach MSW Służby Bezpieczeństwa. Spowodowało to, iż według stanu na dzień 20 lutego 1990 r. liczba etatów SB zmalała do 6681.

Jak zaznaczają autorzy publikacji wydanej przez Centralny Ośrodek Szkolenia ABW „sztuczne redukcje SB do kilku pionów i nadanie im »cywilnych« nazw miało na celu – po wydarzeniach związanych z Okrągłym Stołem i wyborami do sejmu w czerwcu 1989 r. – zminimalizowanie spodziewanych w MSW PRL następstw zachodzących zmian oraz

uchronienie jak największej liczby funkcjonariuszy SB przed skutkami weryfikacji” (*Współpraca SB MSW PRL z KGB ZSRR w latach 1970–1990. Próba bilansu*, pod red. Z. Nawrockiego, Warszawa 2013, s. 24).

W marcu 1990 r. podsekretarzem stanu (wiceministrem spraw wewnętrznych) w rządzie Tadeusza Mazowieckiego został Krzysztof Kozłowski, będący od 6 lipca szefem MSW. Stał on przed trudnym zadaniem zrealizowania zapisów ustawy o Urzędzie Ochrony Państwa. Był w znacznie trudniejszej sytuacji, niż współcześni historycy, ponieważ w bardzo krótkim czasie musiał zapoznać się z odpowiednimi regulacjami resortowymi, by następnie określić, które jednostki należy zaliczyć do Służby Bezpieczeństwa. Stworzony przez niego dokument (tzw. instrukcja Kozłowskiego) jest uznaniowy.

Kolejne regulacje prawne bazujące na Ustawie o Urzędzie Ochrony Państwa w kwestii określenia jednostek organów bezpieczeństwa, czyli Ustawa o Instytucie Pamięci Narodowej oraz lustracyjna z 2006 r., chronią niektórych funkcjonariuszy SB. Z mocy prawa jednostkami Służby Bezpieczeństwa są te jednostki Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, które z mocy prawa podlegały rozwiązaniu w chwili zorganizowania Urzędu Ochrony Państwa, oraz te jednostki, które były ich poprzedniczkami. Powyższy zapis automatycznie wyłącza z zakresu pojęciowego SB w rozumieniu wymienionych ustaw takie jednostki MSW, których „bezpieczniacki” charakter jest powszechnie przyjmowany we wszystkich liczących się opracowaniach historycznych, jak Departament Społeczno-Administracyjny, Departament PESEL, Biuro Ochrony Rządu czy też Gabinet Ministra, a które nie uległy rozwiązaniu w chwili organizacji UOP i znalazły się w strukturach na nowo zorganizowanego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych obok Urzędu Ochrony Państwa. Obecny stan badań pozwala na stworzenie enumeratywnego wyliczenia tych jednostek, których funkcjonariusze służyli na rzecz totalitarnego państwa.

Odnosnie do Akademii Spraw Wewnętrznych była to jedna z trzech wyższych szkół resortowych utworzonych w 1972 r.: Wyższa Szkoła Oficerska w Legionowie kształciła funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa państwa, Wyższa Szkoła Oficerska w Szczytnie kształciła funkcjonariuszy MO, Akademia Spraw Wewnętrznych zaś przygotowywała funkcjonariuszy do objęcia stanowisk dowódczych w MSW.

W 1989 r., na mocy Zarządzenia nr 50/89 ministra spraw wewnętrznych z dnia 21 czerwca 1989 r. w sprawie utworzenia wydziałów zamiejscowych Akademii Spraw Wewnętrznych z dniem 1 października 1989 r. Akademia Spraw Wewnętrznych wchłonęła Wyższą Szkołę Oficerską MSW w Legionowie oraz Wyższą Szkołę Oficerską MSW w

Szczytnie. Od tego momentu obie szkoły stały się Wydziałami ASW: Bezpieczeństwa Państwa oraz Porządku Publicznego. Zarządzeniem organizacyjnym nr 0311/org. ministra spraw wewnętrznych z dnia 8 września 1989 r. unieważniono etaty ASW, WSO w Legionowie i WSO w Szczytnie, tworząc ASW złożoną z trzech wydziałów: Wydział polityczno-prawny, Wydział Bezpieczeństwa Państwa oraz Wydział Porządku Publicznego. Należy podkreślić, że Wyższa Szkoła Oficerska w Szczytnie, jak i jej następca Wydział Porządku Publicznego Akademii Spraw Wewnętrznych kształcili tylko i wyłącznie funkcjonariuszy MO. Art. 2 ust. 1 pkt 6 w obecnym kształcie zalicza słuchaczy oraz kadre tych ośrodków kształcenia do organów bezpieczeństwa państwa, co jest krzywdzące. Dlatego też proponujemy zanotować tę jednostkę organizacyjną w tzw. ustawie dezubekizacyjną w brzmieniu: Akademia Spraw Wewnętrznych (kadra naukowo-dydaktyczna, naukowa, naukowo-technicznej i słuchacze/studenci) z wyłączeniem Wydziału Bezpieczeństwa Publicznego w Szczytnie.

W związku z niejednoznacznym orzecznictwem sądowym wskazano, że służbą na rzecz totalitarnego państwa jest również przeszkolenie funkcjonariuszy w przyzakładowych szkołach wyższych MSW, które miało na celu podnoszenie ich kwalifikacji zawodowych i wpływało na efektywną pracę Służby Bezpieczeństwa.

Należy zaznaczyć, że wprowadzenie w 1983 r. w strukturze MSW nowego podziału na rodzaje służb miało na celu jedynie systematyzację jednostek organizacyjnych resortu zgodnie z wykonywanymi przez nie działaniami. Użyte w projekcie ustawy tzw. „Dezubekizacyjnej” pojęcie „Służba Bezpieczeństwa” jest jedynie pochodną Uchwały nr 144/83 Rady Ministrów z 21.10.1983 r. w sprawie statusu organizacyjnego MSW i jej aktu wykonawczego w postaci Zarządzenia Nr 098/83 ministra spraw wewnętrznych z dnia 30.12.1983 r. w sprawie zakresu działania członków kierownictwa Ministra Spraw Wewnętrznych. Jak zaznaczono w notatce z 1986 r. przygotowanej w Biurze Organizacyjno-Prawnym w sprawie organizacji i statusu służb Ministerstwa Spraw Wewnętrznych- „zarówno w statucie, jak i w innych aktach prawnych nie określono organizacji i statusu służb, pozostawiając uregulowanie tej problematyki ministrowi spraw wewnętrznych. [...]. Przeanalizowania wymaga zasadność uplasowania niektórych jednostek w poszczególnych służba, a także używane nazewnictwo niektórych służb rodzące nieporozumienia (np. „Służba Bezpieczeństwa” grupująca jednostki ministerstwa i pojęcie „Służby Bezpieczeństwa” stosowane w ustawie o Urzędzie Ministra na określenie części składowej resortu”). Pkt. I ust. 5 w całości określa część składową. Pkt. I ust. 5c zaś grupuje jednostki ministerstwa na wzór np. Zarządzenia Nr 098/83 ministra spraw wewnętrznych. Do przyporządkowania poszczególnych jednostek odpowiednim służbom posłużono się jednym z ostatnich zarządzeń grupujących jednostki wydanych przez Kiszczaka czyli: Zarządzeniem

097/89 ministra spraw wewnętrznych 28 listopada 1989 r. w sprawie podziału zadań pomiędzy członków Kierownictwa Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

